

The book cover features a stylized illustration of a woman in a red dress standing on a dark shore, looking out at a blue body of water. She is holding a blue suitcase. Large pink hydrangea flowers are positioned on the left and right sides of the cover. The background is a deep blue with white, wavy lines suggesting water or a sky. Several small, dark birds are scattered across the upper half of the cover. A white circle in the top right corner contains text.

VETTÄ KUKILLE
-MENESTYSTEOKSEN
KIRJOITAJALTA

VALÉRIE PERRIN

Sunnuntain unohdetut

SUOMENTANUT
SAARA PÄÄKKÖNEN

WSOY

Valérie Perrin

Sunnuntain unohdetut

Suomentanut Saara Pääkkönen

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Suomentaja kiittää Taiteen edistämiskeskusta tuesta.

Ensimmäinen painos

Charles Baudelairin runon ”Albatrossi” suomentanut Uuno Kailas, 1926.
Otteen Milena Agusin romaanista *Mal di pietre* (”Kivien kipu”) ranskasta suomentanut Saara Pääkkönen.
Sitaatin Victor Hugon romaanista *Kurjat* suomentanut Eino Voionmaa, 1930.
Sitaatin Charles Baudelairin runosta ”Matkaankutsu” suomentanut Antti Nylén, 2011.
Sitaatin Guy de Maupassantin romaanista *Elämän tarina* suomentanut Martti Wuori, 1918.
Charles Baudelairin runon ”Muukalainen” suomentaneet Väinö Kirstinä ja Eila Kostamo, 2010.

Ranskankielinen alkuteos
Les oubliés du dimanche

Copyright © Éditions Albin Michel, Paris 2015
Suomenkielinen laitos © Saara Pääkkönen ja WSOY 2025

ISBN 978-951-0-50699-8
PAINETTU EU:SSA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
LÖNNROTINKATU 18 A, 00120 HELSINKI
TUOTETURVALLISUUTEEN LIITTYVÄT TIEDUSTELUT:
TUOTEVASTUU@WSOY.FI

*Valentinille, Tessille,
Emmalle ja Gabriellelle*

Vanhuus on sitä, että on nuori pitempään kuin muut.

PHILIPPE GELUCK

1

Kävin ostamassa vihkon ukko Prostin kaupasta. Valitsin sinisen. En tahdo kirjoittaa *Hélènen tarinaa* tietokoneella, koska haluan kuljettaa sitä mukanani työtakin taskussa.

Palasin kotiin. Kirjoitin vihkon kanteen »Rantarouva». Ja ensimmäiselle sivulle:

Hélène Hel syntyi kahdesti: ensimmäisen kerran huhtikuun kahdentenakymmenentenä päivänä vuonna 1917 Burgundin Clermaissa ja toisen kerran sinä päivänä, kun hän tapasi Lucien Perrinin vuonna 1933 juuri ennen kesää.

Sujautin vihkon patjan alle samaan tapaan kuin mustavalkoisissa elokuviissa, joita vaari katselee televisiosta sunnuntai-iltaisin.

Sitten palasin töihin, sillä olin päivystysvuorossa.

2

Nimeni on Justine Neige. Olen kaksikymmentäyksivuotias. Viimeiset kolme vuotta olen ollut töissä Hortensia-vanhainkodissa lähihoitajana. Vanhainkotien nimissä esiintyy usein jokin puu, esimerkiksi lehmus tai kastanja. Mutta minun vanhainkotini on rakennettu hortensia-penkkien päälle. Sen vuoksi puunnimeä ei edes harkittu, vaikka rakennus sijaitsee aivan metsän laidassa.

Minulla on elämässä kaksi suurta rakkautta: musiikki ja vanhuusikä. Käyn suunnilleen joka kolmas lauantai tanssimassa Paratiisiklubilla, jonne on Hortensiakodilta kolmenkymmenen kilometrin matka. Paratiisini on keskellä peltoa töröttävä teräsbetonikuutio, jonka parkki-paikantapaisella minä toisinaan annan alkoholinhuuruisia kielisuudelmia vastakkaisen sukupuolen edustajille viiden aikoihin aamuyöstä.

Tietysti minä rakastan myös veljeäni Julesia (joka on oikeasti serkkuni) ja isovanhempiani, edesmenneen isäni vanhempia. Jules on ainoa nuori ihminen, jonka kanssa vietin lapsena kotona aikaa. Kasvoin vanhusten keskellä. Minulta jäi yksi sukupolvi väliin.

Jaan elämäni kolmeen osaan: päivisin teen hoitotyötä, iltaisin tulkaan vanhusten ääniä ja lauantai-iltaisin käyn tanssimassa löytääkseni uudelleen huolettomuuden, jonka kadotin vuonna 1996 aikuisten takia.

Aikuisilla tarkoitan vanhempiani ja Julesin vanhempia. Ne tyhmit saivat päähänsä kuolla kaikki yhdessä eräänä sunnuntaiaamuna auto-onnettomuudessa. Näin artikkelin, jonka mummi leikkasi sanomalehdestä. Artikkelin on piilotettu huolella, paitsi jos penkoo paikkoja. Ja minä näin myös kuvan autosta.

Aikuisten takia Jules ja minä vietimme kaikki muut sunnuntait kylän hautausmaalla viemässä tuoreita kukkia heidän haudalleen. Leveässä hautakivessä on kahden kerubin välissä kummankin pariskunnan hääkuva. Toinen morsiamista on vaaleahiuksinen, toinen tumma. Ruskeaverikkö on minun äitini, blondi puolestaan Julesin äiti. Sulhanen on sekä vaalean että tumman morsiamen valokuvassa sama mies. Sama puku, sama solmio ja sama hymy. Isäni ja setäni olivat kaksoiset. Kuinka päällisin puolin sama mies saattoi rakastua kahteen eri naiseen? Ja kuinka kaksi naista saattoi rakastua samaan mieheen? Joka kerta, kun astun hautausmaan portista sisään, esitän itselleni nämä ikuisuuskysymykset. Eikä minulla ole ketään, joka vastaisi. Voi olla, että menetin huolettomuuteni juuri siksi, että elämästäni puuttuvat Christian, Sandrine, Alain ja Annette Neigen vastaukset.

Aikoja sitten kuolleet lepäävät hautausmaan keskellä, kun taas uudet tulokkaat on suljettu pieniin aitauksiin sen laitamille. Kuin he olisivat saapuneet vähän myöhässä. Perheeni lepää kylän korkeimmalla kohdalla. Puolen kilometrin päässä isovanhempieni talosta.

Kotikyläni nimi on Milly. Noin neljäsataa asukasta. Löytyy kartalta vain suurenuslasin avulla. Kauppakatuja yksi, rue Jean-Jaurès. Sen puolivälissä pieni romaaninen kirkko aukioineen. Mitä tulee kauppoihin, kadun varressa on ukko Prostin ruokakaupan lisäksi veikkaus-toimisto, autokorjaamo ja kampaamo, joka lopetti toimintansa viime vuonna, koska omistaja kyllästyi tekemään pelkkiä värjäyksiä ja kam-pauksia. Vaate- ja kukkakauppojen tilalle on tullut pankkeja ja lääkäri-keskuksen laboratorio. Muut näyteikkunat on vuorattu sanomalehti-paperilla, paitsi jos liiketila on muutettu asunnoksi, jolloin näytteillä on housujen sijasta valkoiset verhot.

Myytävänä-kylttejä on melkein yhtä paljon kuin talojakin. Mutta koska lähimmälle moottoritiele on yli seitsemänkymmentä kilometriä ja lähimmälle rautatieasemalle yli viisikymmentä, kukaan ei osta.

Kylässä toimii vielä yksi alakoulu. Se jota minä ja Jules kävimme.

Päästäkseen yläkouluun, lukioon, lääkäriin, apteekkiin tai kenkä-ostoksille on mentävä bussilla.

Kampaamon lopettamisesta lähtien minä olen laittanut mummin hiukset. Hän istuu keittiössä hiukset märkinä. Hän ojentaa minulle papiljotit yksi kerrallaan, ja minä kieputan hänen valkoiset suortuvansa niiden ympärille ja tuikkaan jokaiseen rullaan kiinnikkeeksi muovipiikin. Kun olen valmis, laitan mummin hiusten suojaksi verkon ja jätän hänet istumaan kypäräkuivaimen alle, mihin hän viiden minuutin päästä nukahtaa, ja hiusten kuivuttua rullaan papiljotit pois. Kampaus kestää seuraavaan viikkoon.

Sitten vanhempieni kuoleman en muista palelleeni ollenkaan. Meillä kotona on aina vähintään 40 astetta lämmintä. Ja ajalta ennen vanhempieni kuolemaa minä en muista mitään. Mutta kerron siitä myöhemmin.

Veljeni ja minä kasvoimme vanhanaikaisissa, mutta mukavissa vaatteissa, jotka pesun jälkeen tuoksuivat huuhteluaineelta. Ei selkäsaunoja eikä läimäytyksiä, vaan miksauspöytä ja vinyylejä kellarissa, missä saimme rauhassa meluta kun kyllästyimme vahatulla lattialla hiissaavien kiillotustossujen äänettömyyteen.

Olisin mielelläni mennyt myöhään nukkumaan, jättänyt kynnenaluset putsaamatta ja leikkinyt tyhjillä tonteilla polvet naarmuille, ajanut pyörällä mäkeä alas silmät kiinni. Olisin mielelläni ollut kipeä tai pissannut sänkyyn. Mutta meidän mummin kanssa se oli mahdotonta. Hänellä oli aina pullo haavanpuhdistusainetta käden ulottuvilla.

Koko lapsuutemme ajan mummi puhdisti korvamme vanupuikolla, pesi meidät kahdesti päivässä pesulapulla ja kielsi kaiken, mikä voisi olla vaarallista, kuten tien ylittämisen yksin, ja luulen, että tuon kaiken ohella hän kaksostensa kuoleman jälkeen odotti päivää, jolloin Jules tai minä viimein alkaisimme muistuttaa isiämme. Mutta sitä ei koskaan tapahtunut. Julesilla on Annetten kasvot. Minä puolestani en muistuta ketään.

Vaikka heitä kutsutaankin mummiiksi ja vaariksi, isovanhempani ovat nuorempia kuin useimmat Hortensiakodin asukit. En tosin tiedä, mistä vanhuus alkaa. Pomoni madame Le Camus'n mukaan siitä hetkestä, kun ei enää pysty yksin huolehtimaan kodistaan. Se alkaa, kun

on pakko jättää auto talliin jottei olisi vaaraksi muille, ja päättyy, kun lonkka murtuu. Minun mielestäni vanhuus alkaa yksinäisyydestä. Kun toinen lähtee viereltä. Taivaaseen tai jonnekin.

Kollegani Jo sanoo, että vanhuus lähtee siitä kun alkaa puhua höpöjä, ja että se on sairaus, jonka voi saada hyvin nuorena. Maria, toinen kollegani, sanoo että silloin tulee vanhaksi, kun kuulo menee ja avaimet hukkuvat kymmenen kertaa päivässä.

Minä olen kaksikymmentäyksi, ja hukkaan avaimeni kymmenen kertaa päivässä.

3

1924

Hélène työskentelee kynttilänvalossa vanhempiansa ompelimossa yömyöhään.

Hän varttuu pukujen ja leninkien keskellä yksinään. Ilman veljiä ja siskoja.

Hän heittää ompelimon seinälle varjokuvia. Samat kuvat joka kerta. Hän painaa kämmenensä yhteen ja saa aikaan linnun, joka syö hänen kädestään. Oikea etusormi on linnun nokka. Lintu muistuttaa lokkia. Kun lintu haluaa nousta lentoon, tyttö liittää peukalonsa yhteen ja räpyttelee sormet haralla siipiä. Mutta ennen kuin päästää lokin lentoon hän uskoo sen huomaan rukouksen – aina saman – joka linnun on vietävä taivaaseen Jumalan tykö.

4

- Mummi?
 - Ymh.
 - Mihin isä ja äiti olivat menossa silloin kun he saivat surmansa?
 - Ristiäisiin.
 - Kenen ristiäisiin?
 - Isäsi lapsuudenystävän pojan ristiäisiin.
 - Mummi?
 - Niin.
 - Mikä sen onnettomuuden aiheutti?
 - Olen kertonut sen sinulle ainakin sata kertaa. Tiellä oli mustaa jäätä. Auto varmaankin joutui liirtoon. Ja sitten oli vielä... se puu. Jos sitä puuta ei olisi ollut... he eivät olisi... Mutta ei puhuta siitä enää.
 - Miksi?
 - Miksi mitä?
 - Miksi sinä et ikinä halua puhua siitä?

5

Rakkauteni vanhuksiin sai alkunsa, kun äidinkielenopettajamme madame Petit vei yläkoulun seiskaluokkalaiset iltapäiväksi Kolmen kuusen vanhainkotiin (Hortensiakotia ei tuolloin vielä ollut perustettu Millyyn). Ajoimme ruokailun jälkeen noin tunnin verran bussilla. Muistan, että oksensin kahdesti voimapaperipussiin.

Kolmen kuusen asukit odottivat meitä ruokasalissa. Siellä haisi keitto ja eetteri, ja minua alkoi taas oksettaa. Kun oli aika tervehtiä isäntäväkeä poskisuudelmin, lakkasin hengittämästä nenän kautta. Ihoakin pisteli. Vanhusten naamakarvat rehottivat valtoimenaan.

Luokkamme oli valmistellut esityksen: meidän oli määrä laulaa ABBA-yhtyeen kappale *Gimme! Gimme! Gimme!* Meillä oli valkoiset lycra-asut ja peruukit, jotka oli lainattu koulun näytelmäkerholta.

Esityksen jälkeen kävimme kaikki pöytään syömään ohukaisia. Yksikään vanhuksista ei hellittänyt otettaan paperinenäliinasta, joita he puristivat jääkylmissä nyrkeissään tiukasti. Mutta minulle kaikki alkoi sinä päivänä: vanhukset kertoivat meille tarinoita. Ja vanhat ihmiset, koska heillä ei ole muuta tekemistä, kertovat menneisyydestä paremmin kuin kukaan muu. Vähät kirjoista ja elokuvista – he tekevät sen paremmin kuin kukaan muu.

Sinä päivänä ymmärsin, että ei tarvitse kuin koskettaa vanhusta, ottaa häntä kädestä, ja hän alkaa puhua. Vähän kuin kaivaisi kuivaan rantahiekkaan kuopan, jolloin sen pohjalle heti nousee vettä.

Minulla on Hortensiakodissa oma suosikkitarinani. Hänen nimensä on Héléne. Héléne on huoneen 19 asukki. Hän on ainoa, joka tarjoaa

minulle todellisen loman. Ja kun tietää, millaista on lähihoitajan arki ikäihmisten hoitotyössä, sitä voi hyvällä syyllä kutsua ylellisyydeksi.

Henkilökunta kutsuu häntä »rantarouvaksi».

Kun aloitin työt Hortensiakodissa, sain kuulla, että Hélène viettää päivänsä hiekkarannalla päivänvarjon alla. Kun hän muutti taloon, katolle asettui lokki.

Näillä seuduin ei ole lokkeja. Täällä Keski-Ranskassa on paljon mustarastaita, varpusia, variksia ja kottaraisia, mutta ei lokkeja. Paitsi yksi, joka asuu meidän katollamme.

Hélène on Hortensiakodin ainoa asukki, jota puhuttelen etunimellä.

Joka aamu pesun jälkeen hänet asetetaan istumaan ikkunan eteen. Ja vakuutan, että hän ei katsele ikkunasta Millyn kattoja, vaan jotain upean kaunista, kuten haikeaa hymyä. Eivät Hélénen silmät silti mitenkään eroa muiden asukkien silmistä: ne ovat haalistuneen lakanan väriset. Siitä huolimatta minä rukoilen aina, kun olen alakuloinen, että elämä toisi minulle samanlaisen päivänvarjon kuin hänellä. Hänen päivänvarjonsa on nimeltään Lucien, joka oli hänen aviomiehensä. Tai siis melkein aviomies, koska Lucien ei koskaan vienyt Héléneä vihille. Héléne kertoi minulle koko elämäntarinansa. Kokonaan mutta pieninä osina, kuin palapelin. Ikään kuin hän olisi antanut minulle lahjaksi kotinsa kauneimman esineen, jonka oli epähuomiossa pirstonut tuhansiksi paloiksi.

Hän on puhunut vähemmän viime kuukausina, ikään kuin hänen elämänsä laulu hiipuisi, levy lähestyisi loppuaan ja äänenvoimakkuus alkaisi laskea.

Joka kerta kun lähdän Hélénen huoneesta, peitän hänen jalkansa ja hän sanoo minulle: *Nyt minä otan aurinkokylvyn*. Hélénellä ei ole koskaan kylmä. Jopa keskellä talvea hän paistattelee nautinnollisesti auringossa, kun me muut nojailemme Hortensian hajoamaisillaan oleviin pattereihin.

Ainoa tuntemani Hélénen sukulainen on hänen tyttärensä Rose. Rose on taidemaalari ja piirtäjä. Hän on tehnyt lukuisia hiilipiirroksia

vanhemmistaan, merimaisemia, satamanäkymiä, muutaman puutarhan ja kukkakimpun. Hélènen seinät on vuorattu niillä. Rose asuu Pariisissa. Hän saapuu joka torstai rautatieasemalle, mistä hän vuokraa auton ja ajaa Millyyn. Jokainen vierailu menee saman kaavan mukaan. Hélène katsoo häntä etäältä, tai siis sieltä jostain, missä hän näyttää asuvan.

– Kuka te olette?

– Minä tässä, äiti.

– En ymmärrä, madame.

– Minä tässä, Rose.

– Ei voi olla... tyttäreni on vasta seitsemänvuotias. Hän on isänsä kanssa uimassa.

– Ahaa... vai että uimassa...

– Kyllä vain. Isänsä kanssa.

– Tiedätkö, mihin aikaan he palaavat?

– Aivan pian. Odotan heitä.

Sitten Rose avaa romaanin ja lukee siitä otteita äidilleen. Kirja on usein rakkausromaanini. Lopetettuaan lukemisen Rose jättää kirjat minulle. Se on hänen tapansa sanoa kiitos. Kiitos, että huolehdin hänen äidistään kuin omastani.

Elämäni hulluin luku alkoi viime torstaina suunnilleen kolmelta iltapäivällä. Avasin huoneen 19 oven ja näin miehen istuvan Hélènen nojatuolin vieressä. Seinillä riippui muotokuvia Lucienista. Se oli hän. Seisoin siinä ja töllistelin heitä kuin mikäkin hölmö uskaltamatta liikahtakaan: Lucien piti Hélèneä kädestä. Hélènen kasvoilla oli ilme, jota en ollut koskaan ennen nähnyt. Kuin hän olisi juuri löytänyt jotain aivan uskomatonta. Lucien hymyili minulle ja sanoi:

– Bonjour, oletteko te Justine?

Ajattelin: Hyvä ihme, Lucien tietää etunimeni. Ei siinä varmasti-kaan mitään ihmeellistä ole. Aaveet varmastikin tietävät elävien etunimet. He varmastikin tietävät paljon sellaista, mitä me emme tiedä. Ja ennen kaikkea ajattelin: Ymmärrän hyvin, miksi Hélène odotti häntä rannalla. Ymmärrän, miksi Hélène pysäytti ajan.

Äkkiä kaikki on aivan selvää: tuollainen mies on kuin saisi elämältä kaiken kertarysäyksellä.

Hänen silmänsä... En ollut koskaan nähnyt mitään yhtä sinistä. En edes mummin postimyyntiluetteloita selatessani.

Änkytin:

– Tulitteko hakemaan hänet pois?

Hän ei vastannut. Eikä Hélènekään. Ihan hullua, miten Hélène katsoi tuota miestä. Hänen silmänsä, nuo haalistuneet lakanat – niistä ei näkynyt enää jälkeäkään.

Lähestyin heitä ja painoin huuleni Hélènen otsalle. Hänen ihonsa oli tavallistakin lämpimämpi. Mielessäni myllersi; tuntui kuin päässä olisi satanut ja paistanut yhtä aikaa. Tämä oli viimeinen kerta, kun näkisin Hélènen, Lucien oli vihdoinkin noussut vedestä hakemaan hänet heidän paratiisiinsa.

Tartuin Hélèneä kädestä.

– Viettekö te lokin mukananne? kysyin Lucienilta pala kurkussa.

Huomasin hänen katseestaan, ettei hän ymmärtänyt. Edessäni seisova mies ei ollut aave.

Pelästyin puolikuoliaaksi. Mies oli oikeasti olemassa. Käännyin kannoillani ja luikin ulos huoneesta 19 kuin varas.

6

Lucien Perrin syntyi Millyssä 25. marraskuuta 1911.

Hänen sukunsa miehet ovat sokeita polvesta polveen, kiitos perinnöllisen sairauden, joka vaikuttaa vain miehiin. He eivät synny sokeana, vaan sokeutuvat. Poikien näköongelmat alkavat varhaislapsuudessa, eikä yksikään heistä moneen sukupolveen ole nähnyt kahdenkymmenen kynttilänliekin tanssivan syntymäpäiväkakullaan.

Lucienin isä Étienne Perrin tapasi vaimonsa Emman tämän ollessa vasta lapsi. Hän tutustui tyttöön, kun vielä näki. Mutta vähitellen Emma katosi hänen näkökentästään, ikään kuin hänen kasvoilleen olisi hiljalleen hiipinyt usvapeitto. Étienne rakastaa vaimoaan muistista.

Étienne yritti kaikin keinoin pelastaa näkökykynsä. Hän valeli silmiään kaikella mahdollisella: eliksiireillä, Ranskan ja monen muunkin maan lähteiden vesillä, taikapulvereilla, nokkosliemellä, kamomillalla, ruusu- ja ruiskukkavedellä, jäävedellä, kuumalla vedellä, suolalla, teellä, vihkivedellä.

Lucien syntyi vahingossa. Hänen isänsä ei halunnut lapsia. Hän ei halunnut ottaa riskiä kirouksen siirtämisestä eteenpäin. Ja kun hän sai tietää, että juuri syntynyt lapsi oli poika eikä tyttö, hän vaipui epätoivoon.

Emma kuvaili lasta hänelle: mustat hiukset ja suuret siniset silmät.

Kenelläkään koko Perrinin suvussa ei ole koskaan ollut sinisiä silmiä. Vastasyntyneiden silmät ovat mustat. Iiristä ei erota pupillista. Vuosien myötä silmät vaalenevat, kunnes muuttuvat harmahtaviksi kuin merisuola.

Étienne alkaa toivoa, että siniset silmät suojelevat Lucienia kiroukselta.

Kuten isänsä, isoisänsä ja isoisoisänsä, Étienne on urkuri ja urkujen virittäjä. Häntä pyydetään soittamaan Johann Sebastian Bachia uskonnollisissa toimituksissa ja myös virittämään lähiseudun urut.

Lisäksi Étienne opettaa pistekirjoitusta arkisin. Kirjat on tehnyt hänen serkkunsa, sokea hänkin, pienessä työpajassa Pariisin viidennessä kaupunginosassa.

Eräänä aamuna vuonna 1923 Emma jättää Étiennen. Étienne ei kuule, kun vaimo sulkee hyvin varovasti oven perässään. Étiennellä on oppitunti meneillään. Hän ei myöskään kuule Emmaa odottavan miehen ääntä kadun toiselta puolelta. Lucien sen sijaan näkee äitinsä lähtevän.

Hän ei yritä pidätellä Emmaa. Hän vakuuttaa itselleen, että äiti palaa kyllä. Että äiti lähti ajelulle miehen hienolla autolla ja että se on aivan normaalia. Että hänen isänsä ei olisi koskaan voinut tarjota äidille sellaista kyytiä. Että äidillä on oikeus vähän huvitella.

7

Mummi kärsi ennen itsemurhataudista. Hän näytti olevan ihan kunnossa kuukauden, kauemminkin, kunnes yhtäkkiä nieli kolme purkillista lääkkeitä, työnsi päänsä kaasu-uuniin, hyppäsi toisesta kerroksesta tai yritti hirttää itsensä varastohuoneessa. Hän sanoi meille: »Hyvää yötä, lapset», ja kaksi tuntia myöhemmin Jules ja minä kuumimme ambulanssin tai paloauton jyristelevän talon eteen.

Mummin itsemurhayritykset tapahtuivat yöllä, ikään kuin hän olisi odottanut kaikkien nukkuvan ennen kuin päättäisi päivänsä. Hän taisi unohtaa, että vaarilla on uni kateissa yhtä usein kuin silmälasitkin.

Edellisestä yrityksestä on seitsemän vuotta. Mummi oli onnistunut saamaan kaksi purkillista rauhoittavia lääkkeitä sijaislääkäriltä, joka ei ollut lukenut isoäidin potilaskansioon punaisella tussilla kirjoitettua merkintää: »*Krooninen masennus, itsemurha-altis.*» Kaikissa seudun apteekeissa tiedetään, että mummile ei pidä myydä reseptilääkkeitä, ellei isoisa ole hänen seurassaan.

Ukko Prost tietää myös, ettei mummile saa myydä rotanmyrkyä, viemärinpuhdistusainetta tai muita syövyttäviä aineita. Isoäiti siivoaa koko talon valkoviinietikalla, eikä se tapahdu ekologisista syistä, vaan koska pelkäämme, että hän päätyy nielemään astianpesunesteen tai uuninpuhdistusaineen.

Viime kerralla mummi oli todella lähellä onnistua yrityksessään. Mutta kun hän näki Julesin kyneleet (minä olin liian järkyttynyt itkeäkseni), hän lupasi, ettei tekisi sitä enää koskaan. Siitäkin huolimatta kylpyhuoneen lääkekaapissa ei ole lääkespriitä eikä partakoneenteriä.

Mummi kävi muutaman kerran psykologilla. Mutta koska lähimmän kallonkutistajan vastaanotto on viidenkymmenen kilometrin päässä Millystä ja vastaanottoaikaa joutuu odottamaan kuukausia, hän sanoo, että on helpompaa käydä psykologilla taivaassa sitten kun on kuollut, ja että sitä odotellessa hän toden totta vannoo, ettei tee sitä uudelleen. *Lupaan ja vannon, lapset, että kuolen luonnollisen kuoleman, jos luonnollinen kuolema on totta eikä tarua.* Hän ei koskaan lupaa mitään vaarille, vaan meille, lapsenlapsilleen.

Kun vanhempieni kuolemasta oli kulunut kymmenen vuotta, mummi hyppäsi hieman tavallista korkeammalta ja mursi lonkka-luunsa. Sen vuoksi hän ontuu vähän ja käyttää aina kävelykeppiä.

Olen juuri laittanut mummin hiukset. Jules istuu meitä vastapäätä keittiön pöydän ääressä ja levittää patongin päälle paksult Nutella-tahnaa. Pöydän päässä istuva vaari lehteilee *Paris Matchia*. Ruokasalissa televisio möykkää tyhjälle sohvalle, huutelee juttuja, joita kukaan ei lopulta enää edes kuule.

– Vaari, tunsitko sinä Hélène Helin? minä kysyn.

– Kenet?

– Hélène Helin. Hän pyöritti ukko Louis'n kahvilaa vuoteen 1978 asti.

Surullinen ja vaitelias isoisäni sulkee lehtensä, laksauttaa kieltä ja lausuu nämä muutamat sanat täkäläisellä murteella, jossa r kuulostaa melkein l:ltä:

– En ole koskaan lavannut lavintelissa.

– Sinä kuitenkin kävelit kahvilan ohi joka päivä mennessäsi tehtaalle.

Isoisä murahtaa. Siinä missä mummi kaksosten kuoleman jälkeen odotti näkevänsä heidät Julesin ja minun kasvoilla ja yritti aika ajoin ottaa itseltään nirrin, vaari puolestaan lakkasi poikiensa kuolinpäivänä odottamasta yhtään mitään. En ole koskaan nähnyt hänen hymyilevän, vaikka hän isän ja Alain-sedän lapsuuskuville on pukeutunut värikkäisiin paitoihin ja näyttää usein hulluttelevan. Nykyään vaarilla ei ole juurikaan tukkaa päässä, mutta kun he kolme kiipesivät Millyn

suurelle kukkulalle heinäkuisena sunnuntaina, hänen kuontalonsa oli kerrassaan upea. Lempikuvani takana lukee: »heinäkuu 1974». Vaari oli tuolloin kolmekymmentäyhdeksän vuotta vanha. Hänellä on paksut mustat hiukset, punainen T-paita ja hymy kuin hammastahnamainoksessa. Kun vaari oli isä, hän oli erittäin komea. Hänen nuoruudestaan ei ole jäljellä muuta kuin 193 senttimetrin pituus. Hän on korkea kuin hyppytorni.

Hän alkaa taas selata *Paris Matchia*. Mitä hän muka saa noista jutuista irti? Ja ennen kaikkea, mitä väliä niillä hänelle on? Hänelle, joka on loitontunut maailmasta, loitontunut meistä, loitontunut itsestään. Erottaisiko hän Kiinassa tapahtuvaa maanjäristystä omassa keittiössään tapahtuvasta maanjäristyksestä?

– Muistan hänen koilansa. Se oli ihan suden näköinen.

Louve, naarassusi... Vaari muistaa Louven.

– Sinä muistat Louven! Sitten sinä varmasti muistat myös Hélènen!

Vaari nousee ja lähtee keittiöstä. Hän inhoaa sitä, kun esitän hänelle kysymyksiä. Hän vihaa muistiaan. Muistissa ovat hänen lapsensa, ja hän oli viskannut muistinsa ruumisarkkuihin lasten hautajaispäivänä.

Haluan kysyä, muistaako vaari lokin, joka asui kylässä, kun hän oli lapsi. Mutta tiedän jo, että hän vastaisi: *Vai että lokki? Miten minä voisin muistaa lokin... Ei näillä main ole lokkeja.*

"Ihmeellinen kirja muistamisen tärkeydestä.
Valérie Perrin on todellinen taituri."

- ELLE

"Kuin *pain au chocolat* kirjan muodossa...
koskettava ja sieluunkäyvä teos."

- NPRBOOKS

Justine Neige asuu isovanhempiensa luona pikkukylässä Ranskan maaseudulla ja käy töissä vanhainkodissa. Siellä hän pitää seuraa erityisesti sunnuntain unohdetuille - niille asukkaille, joiden luona kukaan ei vierailupäivinä käy.

Vanhainkodissa Justine kohtaa Hélènen, jonka elämää ovat värittäneet sekä suuri rakkaus että sodan tuhovoima. Justine kirjaa ylös Hélènen muistoja, ja sinisen muistivihkon täyttyessä sanoilla menneisyydestä Justine alkaa nähdä nykyhetken uusin silmin. Hänen täytyy vain löytää rohkeus alkaa kirjoittaa omaa tarinaansa.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-50699-8